

WAAROM FRANS? HET ECONOMISCHE ANTWOORD_

Het economisch belang van het Frans ten opzichte van
de andere schooltalen

Editie 2024

dr. Twan Geerts
11 september 2024

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING.....	3
2. BELANGRIJKSTE HANDELPARTNERS VAN NEDERLAND	4
2.1 Goederen	4
2.2 Diensten	5
2.3 Top tien handelspartners: goederen en diensten	5
3. HANDELSBELANG PER TAAL	6
4. CONCLUSIE.....	8
BRONVERMELDING	8
BIJLAGE	9

1. INLEIDING

Op dit moment actualiseren de diverse vakvernieuwingscommissies de examenprogramma's van het voorgezet onderwijs (Rijksoverheid.nl, z.d.) om beter aan te sluiten bij maatschappelijke en vakinhoudelijke ontwikkelingen. Bij de aanpassing van de eindtermen voor de examens van de moderne vreemde talen (Platform actualisatie examenprogramma's, z.d.) concretiseert dit zich in aandacht voor het inzetten van meertaligheid bij het aanleren van een vreemde taal en het onderstrepen van het belang van interculturele competenties bij (digitale) communicatie (SLO, 2021). Ook de kennisbases van de lerarenopleidingen moderne vreemde talen worden hierop aangepast, waardoor taalbewustzijn (o.a. meertaligheid, maar ook talenvergelijking en bewustzijn van hoe je een taal leert) en cultuurbewustzijn (interculturele competenties) ook bij toekomstige leraren helder op het netvlies komen te staan.

Een van de aanleidingen voor de vakvernieuwing is de dalende populariteit van met name de schoolvakken Duits en Frans (SLO, 2021, pp. 9-10). Leraren Frans krijgen in toenemende mate te maken met kritiek op hun vak, niet alleen vanuit leerlingen en hun ouders, maar ook vanuit hun eigen bestuurders en leidinggevenden. Vreemd genoeg in het licht van de curriculumherziening, concentreren argumenten om Frans niet meer aan te bieden als vak op de middelbare school zich rond globalisering ("We doen tegenwoordig wereldwijd zaken via e-commerce, en niet meer alleen met buurlanden als Duitsland en België"). Men wijst op het belang van een taal als "wereldtaal", waarbij vaak een toeristische invalshoek wordt gekozen ("Maar ik ga nooit op vakantie naar Frankrijk!").

In discussies als deze laten mensen zich vaak leiden door eigen ervaringen in plaats van door valide en betrouwbare onderzoeksgegevens (Kahneman, 2011). Zo zullen ouders die in hun eigen werk uitstekend uit de voeten kunnen met alleen Engels als internationale voertaal, vinden dat hun kind hiermee prima toegerust is voor het volledige Nederlandse bedrijfsleven. Ook laten ouders vaak de eigen ervaringen met (de didactiek van) het vak Frans uit hun jeugd meewegen in de keuze van het vakkenpakket voor hun kind. Talen als Spaans en Mandarijn gelden als "van deze tijd", "nuttig" en "wereldtalen", talen waar je echt iets aan hebt, terwijl het Frans wordt afgeschreven: de Fransen moeten maar leren Engels te spreken zoals de rest van de wereld en je zou met Frans alleen in Frankrijk terecht kunnen. Volgens de Nijmeegse hoogleraar Franse letterkunde Alysia Montoya wordt het Frans "als een schooltaal gezien": een taal die je alleen voor school moet leren (Interview met het AD: Van Huet, 2022).

Ook het aantal studenten Frans aan de lerarenopleidingen is dalende; het hierdoor steeds groter wordende lerarentekort Frans vormt voor een aantal scholen extra aanleiding om het aantal lessen te verminderen of zelfs het vak te schrappen.

Dit document is bedoeld als ruggensteun voor de docent Frans en stelt tegenover de genoemde *opinions* cijfermateriaal uit betrouwbaar *onderzoek*. Het doel van dit artikel is het inzichtelijk maken van het belang van handel met alle Franstalige landen voor Nederland. De hier genoemde argumenten zijn zo zuiver mogelijk: het gaat om een cijfermatige onderbouwing van een economisch argument voor het aanbieden van Frans op de middelbare school, namelijk het handelsbelang voor Nederland van professionals die deze taal spreken. Het belang van het vak Frans voor leerlingen en studenten wordt dus benaderd vanuit een economisch standpunt, omdat op deze manier in Nederland nu eenmaal de meeste argumentatie en beleidsbeslissingen worden belicht. Zie voor andere inhoudelijke argumenten het Manifest Buurtalen (Visiegroep Buurtalen, 2018) en de site van *Levende Talen Frans* (2024).

Wat is precies het belang van het Frans voor de Nederlandse economie? Dit artikel zoekt het antwoord op deze vraag in de im- en exportcijfers voor Franstalige landen. Statline, een site van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS, 2023, 2024a, 2024b) biedt overzichten van im- en export van goederen en diensten door Nederland. Voor het ordenen van deze gegevens is hier dezelfde methodiek gebruikt als in de vorige editie van dit stuk (Geerts, 2023) en zijn de cijfers bijgewerkt tot en met juli 2024¹.

De volgende paragraaf laat zien wat de belangrijkste *handelslanden* zijn voor Nederland, voor de im- en export van goederen en diensten. In paragraaf drie worden de cijfers voor *taalgebieden* bij elkaar opgeteld, zodat een top vijf van de belangrijkste handelstalen voor Nederland ontstaat. Paragraaf vier

¹ Voor de cijfers over 2022 en 2023 geldt dat deze voorlopig zijn vastgesteld door het CBS.

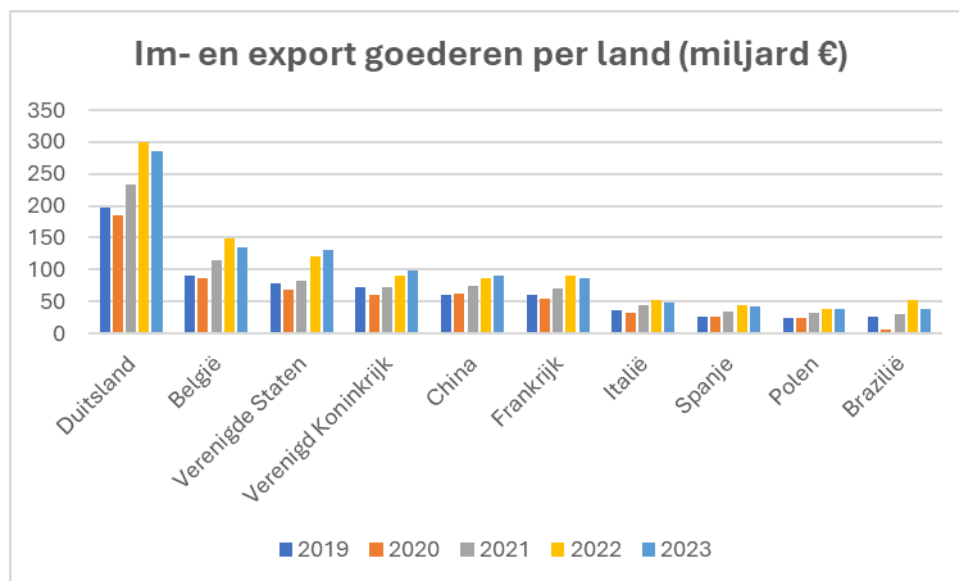
geeft op basis van deze cijfers een economisch onderbouwd antwoord op de vraag: Waarom Frans kiezen?

2. BELANGRIJKSTE HANDELPARTNERS VAN NEDERLAND

2.1 Goederen

In de onderstaande grafiek is zichtbaar wat de tien belangrijkste handelspartners van Nederland zijn, gemeten naar de waarde van geïmporteerde en geëxporteerde goederen over de afgelopen vijf jaar. De grafiek geeft de totale waarde van de im- en export naar en van de landen weer.

De landen in de top zes zijn over de afgelopen jaren stabiel gebleven. Deze grafiek lijkt op die in de allereerste versie van dit artikel (Geerts & Bekker, 2017) over 2012-2016. Ten opzichte van die jaren is Noorwegen (toen nummer tien) vervangen door Polen (nu nummer negen). De Verenigde Staten zijn bezig aan een opmars: ze zijn Frankrijk gepasseerd in handelsvolume vanaf 2019 en het Verenigd Koninkrijk vanaf 2020. Frankrijk daalde tijdens de coronacrisis naar de zesde positie, passeerde China weer in 2022 (Geerts, 2022, p. 5) en is dit jaar terug op deze plaats. Door de oorlog in Oekraïne en de bijbehorende boycots is Rusland vanaf 2022 uit de top 10 verdwenen en vervangen door Brazilië.

Grafiek 1. Im- en export van goederen van en naar de top tien handelspartners, in miljarden euro's 2019-2023. Bron: CBS (2024a)

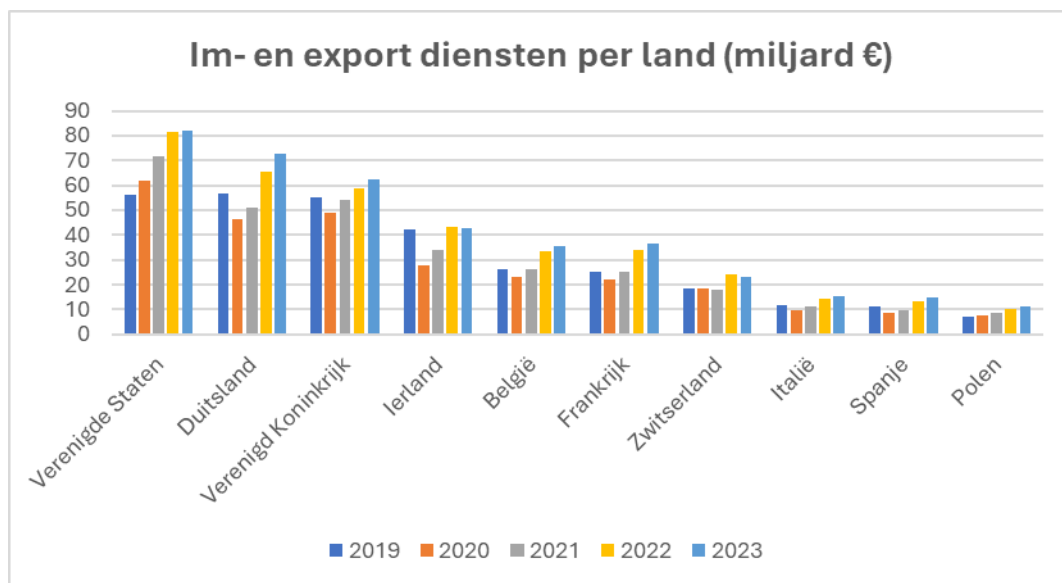
Tussen Duitsland (de nummer één) en België is een groot gat (622 miljard euro over de laatste vijf jaar). Daarna is er weinig verschil tussen de nummers drie tot en met zes (Frankrijk). Tussen Frankrijk en Italië, de nummers zes en zeven, is het verschil wel weer relatief groot (150 miljard euro). Het Frans is dus goed vertegenwoordigd met België en Frankrijk als de nummers twee en zes. Sinds de coronacrisis stijgen de im- en exportcijfers weer. Dit geldt over de hele linie (uitgezonderd Rusland), maar zeker ook voor België en Frankrijk, waar het handelsvolume in goederen tussen 2020 en 2022 met 98 miljard euro toenam.

Spanje blijft in handelsbelang ondergeschikt aan Italië. Het belang van Spaans als handelstaal met als argument dat Nederland veel zaken zou doen met Spaanstalige landen weegt dus nog altijd niet op

tegen het belang van landen als Duitsland, China en Frankrijk voor de Nederlandse im- en export van goederen.

2.2 Diensten

Het handelsbelang van landen voor de Nederlandse economie betreft niet alleen de im- en export van goederen, maar ook de diensten die vanuit ons land in het buitenland worden aangeboden (export) en diensten uit het buitenland die in ons land worden geleverd (import van diensten): reisverkeer, verzekeringen en financiële diensten, telecommunicatie en ICT, bouwdiensten, etc. Hierin gaan per land weliswaar veelal kleinere bedragen om dan in goederen, maar toch ook miljarden euro's: De onderstaande grafiek toont de top tien im- en exportlanden voor Nederland wat diensten betreft.

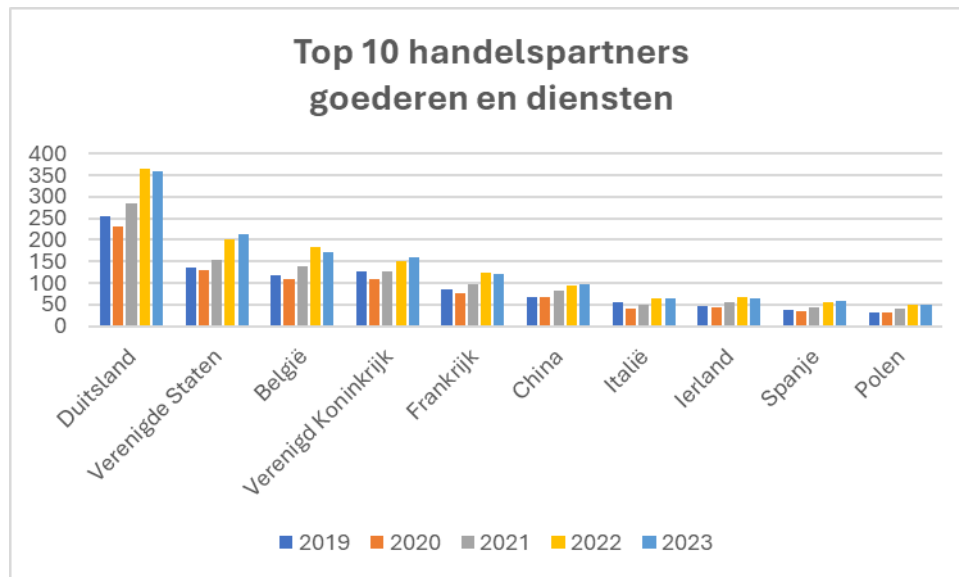

Grafiek 2. Im- en export van diensten van en naar de top tien handelspartners, in miljarden euro's 2019-2023. Bron: CBS (2024b)

Deze grafiek geeft een ander beeld dan de top tien bij de goederen. De getallen fluctueren veel meer van jaar tot jaar. Im- en export van diensten kan ook digitaal plaatsvinden, vandaar dat de factor nabijheid hier een minder grote rol speelt. Weliswaar is ook hier een grote rol weggelegd voor Duitsland (de nummer twee, vorig jaar nummer drie), maar de Engelstalige landen Verenigde Staten, Verenigd Koninkrijk en Ierland hebben een veel groter belang dan bij de goederen. Deze landen worden op de voet gevolgd door (deels Franstalig) België, Zwitserland en Frankrijk. Spanje vinden we op plek negen, wederom onder Italië). Ten slotte valt op dat China (nummer veertien) in deze top tien niet voorkomt.

2.3 Top tien handelspartners: goederen en diensten

Grafiek 3 toont de totalen van grafieken 1 en 2, zodat er een totaalbeeld ontstaat van de belangrijkste handelspartners van Nederland.

Grafiek 3. Im- en export van goederen en diensten van en naar de top tien handelspartners, in miljarden euro's , over 2019-2023. Bron: CBS (2024a, 2024b)

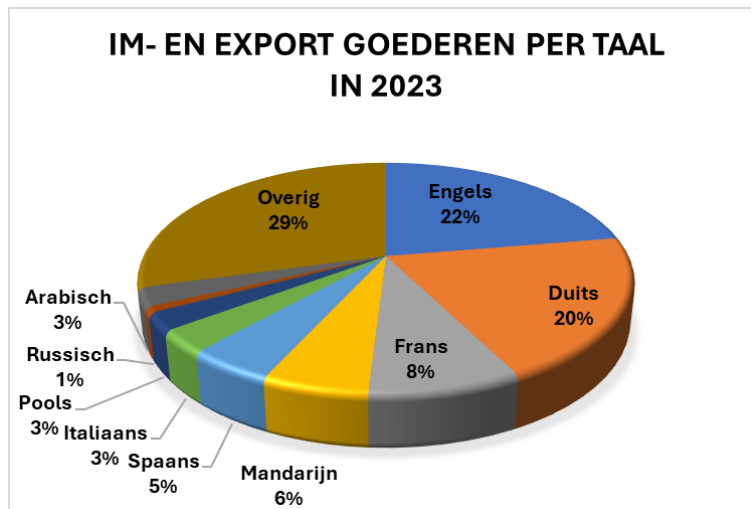
Het handelsbelang van het Duits staat in grafiek 3 nog meer als een paal boven water. Ten opzichte van grafiek 1, waarin alleen goederen waren meegenomen, zijn er twee verschillen in de top zes. De Verenigde Staten passeren België hier in de rangorde. Daarnaast heeft Frankrijk hier de vijfde plaats en niet meer de zesde, omdat het aandeel van China in de dienstensector beduidend kleiner is.

3. HANDELSBELANG PER TAAL

Grafiek 3 geeft weliswaar een compleet beeld van de belangrijkste handelspartners, maar zou als tegenargument kunnen oproepen dat geen rekening gehouden is met de rol van bijvoorbeeld het Engels en het Spaans als wereldtaal, om zaken te doen buiten Europa. In dit verband is het interessant om de im- en exportcijfers wereldwijd te groeperen per taal.

De belangrijkste talen voor het Nederlands handelsverkeer kunnen worden afgeleid van de talen van de landen uit de top tien van grafiek 3. Daarnaast is gekeken naar de meest gesproken talen ter wereld. Volgens Eberhard, Simons & Fenning (2019, p. 1) zijn dat in orde van grootte het Chinees (waaronder Mandarijn), het Spaans, het Engels, het Hindi en het Arabisch. Hindi wordt vooral gesproken in India, waar ook Engels een officiële taal is. Anders dan Arabisch is het dan ook niet in het overzicht hieronder opgenomen. Hoewel het belang van het Russisch sinds 2022 sterk is afgenomen, is deze taal nog wel meegenomen in de grafieken omdat dit in eerdere edities van dit artikel ook het geval is. Daarnaast wordt Russisch in Nederland als schooltaal aangeboden.

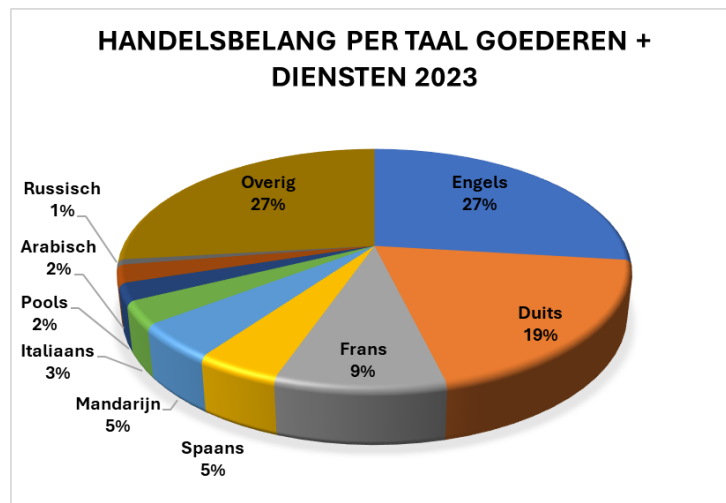
Per taal zijn in beginsel alle in- en uitvoerwaarden opgeteld van landen waar die taal een officiële taal is. Als in een land meerdere talen gesproken worden, is het handelsvolume verdeeld over deze talen. In de bijlage onderaan dit document is de berekening per taal toegelicht. Grafiek 4 toont het resultaat: het handelsbelang van de verschillende talen voor de wereldwijde im- en export van goederen voor Nederland.

Grafiek 4 Aandeel in de totale in- en uitvoerwaarde goederen van de belangrijkste handelstalen voor Nederland, over de jaren 2019-2023. Bron: CBS (2024a)

Duidelijk is te zien dat er groot gat valt tussen de talen Duits, Engels en Frans enerzijds (samen de helft van de grafiek) en de andere talen in deze top negen anderzijds. Dit taartdiagram laat in één oogopslag zien dat Duits, Engels en Frans van pas komen in meer dan de helft van het handelsverkeer in goederen. Voor de categorie “overig” geldt namelijk dat de communicatie hier waarschijnlijk in het Engels zal plaatsvinden, dus het belang van het Engels voor het handelsverkeer staat als een paal boven water. Ten opzichte van de grafiek over 2022 (Geerts, 2023) zijn er minimale wijzigingen in de verhoudingen tussen de talen.

In grafiek 5 zijn ook de cijfers over de dienstensector in de telling meegenomen.

Grafiek 5 Aandeel in de totale im- en export (goederen en diensten) van de belangrijkste handelstalen voor Nederland, over de jaren 2019-2023. Bron: CBS (2024a, 2024b)

In dit totaalbeeld over de im- en export van Nederland zien we dat het belang van het Engels iets groter is dan bij de goederen alleen, omdat er van en naar de Engelstalige landen meer diensten worden in- en uitgevoerd. Het belang van de Franstalige landen blijft ongeveer gelijk als we ook diensten meenemen. Ook ten opzichte van 2022 (Geerts, 2023) zijn er slechts minimale wijzigingen.

4. CONCLUSIE

Ook het afgelopen jaar is Frankrijk de nummer vijf handelspartner van Nederland gebleven. Als handelstaal is het Frans niet alleen bruikbaar voor het zakendoen met dit land, maar ook met andere Franstalige landen op de wereld. Dit handelsverkeer vormt 9% van de totale handelscontacten van Nederland (im- en export goederen en diensten). Frans is hiermee de derde handelstaal van Nederland, na Engels (27%) en Duits (19%).

De conclusie van dit artikel luidt dan ook hetzelfde als in eerdere jaren (o.a. Geerts, 2023): anders dan veel mensen in Nederland denken, is de "klassieke" set moderne vreemde talen in het middelbaar onderwijs nog geheel van deze tijd.

BRONVERMELDING

CBS (2024a, 1 augustus). *Internationale goederenhandel; eigendomsoverdracht SITC (3 digits), landen*. Statline. Geraadpleegd op 15 augustus 2024, van <https://opendata.cbs.nl/statline/#/CBS/nl/dataset/85428NED/table?ts=1690799033308>

CBS (2023b, 1 augustus). *Internationale handel; invoer en uitvoer van diensten naar land, kwartaal*. Statline. Geraadpleegd op 15 augustus 2024, van <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/84765NED/table?ts=1660036732096>.

Chan, K. (2017). Geraadpleegd op 8 augustus 2022, van <https://knowledge.insead.edu/leadership-organisations/the-worlds-most-powerful-languages-6156>.

Eberhard, D., Simons, G. & Fennig, C. (red.). (2019). *Ethnologue: Languages of the World*. Twenty-second edition. SIL International publications.

Flanders Trade (z.d.). *Nederland in cijfers*. Flanders Investment and Trade. Geraadpleegd op 2 augustus 2021, van <https://www.flandersinvestmentandtrade.com/export/landen/nederland/cijfers>.

Geerts, A. & Bekker, T. (2017). *Talen en hun economisch belang t/m 2017*. Geraadpleegd op 12 september 2024, <https://www.levendetalenfrans.nl/wp-content/uploads/2024/09/Talen-en-hun-economisch-belang-2017.pdf>.

Geerts, T. (2023). *Waarom Frans? Het economische antwoord. Het economisch belang van het Frans ten opzichte van de andere schooltalen. Editie 2023*. Platform Frans. Geraadpleegd op 15 augustus 2024, van <https://platformfrans.nl/wp-content/uploads/2023/10/Waarom-Frans-Het-economische-antwoord-2023-v1.0.pdf>

Kahneman, D. (2011). *Ons feilbare denken*. Business Contact.

Levende Talen Frans. (2024). *Frans als keuzevak*. Geraadpleegd op 11 september 2024, van <https://www.levendetalenfrans.nl/vo/frans-als-keuzevak/>.

Platform actualisatie examenprogramma's (z.d.). *Moderne vreemde talen*. Geraadpleegd op 15 augustus 2024, van <https://www.actualisatie-examenprogrammas.nl/moderne-vreemde-talen>.

Rijksoverheid.nl (z.d.). *Vernieuwen curriculum primair onderwijs en voortgezet onderwijs*. Geraadpleegd op 15 augustus 2024, van <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/toekomst-onderwijs/toekomstgericht-curriculum>.

Van Huet, B. (2022, 10 juli). 'De toekomst is ook aan het Frans, niet alleen aan het Engels'. *Algemeen Dagblad*.

Visiegroep Buurtalen. (2018). *Manifest Buurtalen*. Geraadpleegd op 15 augustus 2024, van <http://www.buurtaalonderwijs.nl/manifest/>.

BIJLAGE

Hieronder staan de uitgangspunten voor de berekening van het handelsbelang per taal (alfabetisch) aan de hand van de im- en exportcijfers per land.

- **Arabisch** is een officiële taal in landen in Noord-Afrika en het Midden-Oosten. Een aantal van die landen heeft daarnaast als officiële taal Engels, zoals Jordanië, Qatar en Soedan. Deze landen zijn als Arabischtaalgig geteld en daardoor niet meegeteld bij de Engelstalige landen. De landen van de Maghreb (Algerije, Marokko, Tunesië) zijn voor een derde deel bij Franstalig geteld en voor twee derde bij Arabischtaalgig (op basis van het deel van de bevolking dat volgens Eberhardt et al. (2019) Frans spreekt).
- **Duits** wordt gesproken in Duitsland, Oostenrijk en Zwitserland. In België is het belang van Duits zo klein dat het niet meegeteld is. Dit geldt ook voor voormalige kolonie Namibië.
- Bij **Engels** is uitgegaan van Australië, Nieuw Zeeland, het Verenigd Koninkrijk, Ierland en de Verenigde Staten van Amerika, plus Canada (zie echter het volgende punt). Daarnaast zijn alle landen meegeteld waar het Engels een officiële voertaal is (behalve als Arabisch dat ook is, zie hierboven).
- **Frans** wordt gesproken in Frankrijk, België, Luxemburg, Zwitserland, Canada en een aantal (vooral West-)Afrikaanse landen. In sommige van die landen is het de officiële taal, in andere een minderheidstaal. Vaak wordt het dan als lingua franca gebruikt tussen verschillende bevolkingsgroepen en bij het zakendoen. In de telling voor Frans zijn landen meegenomen waar meer dan 500.000 mensen Frans spreken én dit meer dan 30% van de bevolking is. Algerije, Marokko en Tunesië zijn zoals opgemerkt bij Arabisch voor een derde deel als Franstalig geteld. Zie ook hieronder bij *meertalige landen*.
- **Mandarijn** wordt gesproken in China. Dit land is als enige meegenomen in de telling. Mandarijn is er de standaardtaal maar het is niet de moedertaal van de meeste Chinezen. Gan is de meest gesproken variant (Eberhardt et al. 2019, p. 1). De meeste Chinezen in Nederland bijvoorbeeld spreken Kantonees.
- **Russisch** is, naast in de Russische Federatie, ook een officiële taal in Kazachstan, Kirgizië en Wit-Rusland. Alle vier deze landen zijn volledig meegenomen in de telling.
- **Spaans** is de officiële taal in Spanje en Latijns-Amerika, met uitzondering van Brazilië (dat als enige Latijns-Amerikaanse land voorkomt in onze goederen top tien). Daarnaast spreekt in een aantal landen een (aanzienlijke) minderheid van de bevolking Spaans, zoals in de Verenigde Staten. Deze landen zijn echter niet meegenomen in de telling, omdat het in alle gevallen minder dan 500.000 inwoners betreft en/of minder dan 30% van de bevolking.

Bij **meertalige landen** in Europa en Amerika is zoveel mogelijk rekening gehouden met het aandeel van de bevolking dat een taal spreekt. Het aandeel van Zwitserland is dus voor de helft bij Duits en voor de andere helft bij Frans geteld. Hetzelfde geldt voor Luxemburg. Bij België is een verdeling van 86:14% (Nederlands:Frans) gehanteerd op basis van cijfers van de Belgische overheid over im- en export uit Vlaanderen over 2019 (Flanders Trade, z.d.). In het geval van Canada is een derde deel als Franstalig beschouwd en tweederde Engelstalig. Het voert voor deze globale berekening te ver om voor alle meertalige landen in het onderzoek een dergelijke schatting te maken. Indien er in een land twee officiële talen zijn die allebei in onze top tien voorkomen, dan is de omzet uit dat land voor het gemak voor de helft bij de ene en voor de helft bij de andere taal meegerekend.

OPEN UP
NEW **HAN_** UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES
HORIZONS.